

Bronnen uit de Eerste Wereldoorlog

Een lessenreeks en tentoonstelling over de Grote Oorlog

Het maken van een expositie over primaire bronnen uit de Eerste Wereldoorlog biedt leerlingen inzicht in de verschillende facetten van deze historische periode. Ze leren al doende kritisch met bronnen omgaan.

Gien van der Meiden en **Jaap Zwaal** zijn docenten geschiedenis op CSG Calvijn in Rotterdam-Zuid, **Christiaan van den Berg** heeft het project mede vormgegeven en intensief begeleid.

Wat?

Leerlingen doen in groepsverband onderzoek naar primaire bronnen uit de Eerste Wereldoorlog. Ze presenteren hun bevindingen in een gemeenschappelijke expositie over deze historische periode.

Voor wie?

Het lesproject is bedoeld voor de bovenbouw van het vwo. Op CSG Calvijn is het project uitgevoerd in het kader van de Praktische Opdracht voor het Schoolexamen (POSE) in 5-vwo.

Tijdvak

De opdracht heeft betrekking op de Eerste Wereldoorlog en sluit in die hoedanigheid aan bij het Tijdvak van de wereldoorlogen. De kenmerkende aspecten *Het voeren van twee wereldoorlogen*, *De rol van moderne propaganda- en communicatiemiddelen* en *vormen van massaorganisatie* en *Verwoestingen op niet eerder vertoonde schaal door massavernietigingswapens* en *de betrokkenheid van de burgerbevolking*

bij oorlogvoering komen in de door de groepjes bestudeerde deelonderwerpen dan ook uitgebreid aan bod, hoewel de nadruk blijft liggen op de primaire bronnen.

Lesduur

Veertien lessen van vijftig minuten.

Doel van de lessen

Door de Eerste Wereldoorlog te benaderen via verschillende types primaire bronnen en de analyse hiervan in een gemeenschappelijke expositie te presenteren, raken de leerlingen bekend met het doen van historisch onderzoek. Leerlingen formuleren een onderzoeksvraag met betrekking tot het historische deelonderwerp waarnaar zij onderzoek doen en selecteren hierbij relevante primaire bronnen en secundaire literatuur. De bronnen worden beoordeeld op

bruikbaarheid, betrouwbaarheid en representativiteit. Bovendien worden feiten van meningen onderscheiden en onderkennen leerlingen kenmerken van propaganda. De resultaten van de bronanalyse en het literatuuronderzoek worden vervolgens gepresenteerd tijdens een expositie, die bedoeld is voor medeleerlingen uit andere leerjaren en klassen. Met deze expositie oefenen de leerlingen ook in het helder en aantrekkelijk uitdragen van hun bevindingen. Zowel de leerlingen als de bezoekers van de tentoonstelling verkrijgen op deze manier kennis over en inzicht in de verschillende facetten van de Eerste Wereldoorlog.

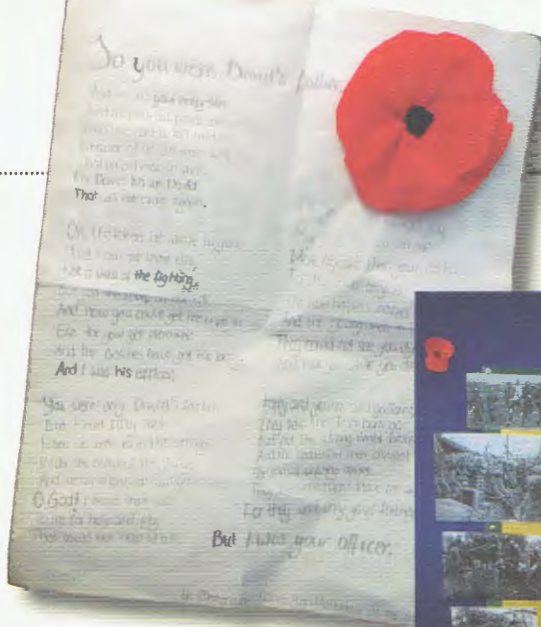
Hoe?

In de eerste week vindt een instructie plaats, met behulp van een schriftelijk overzicht van de

opdracht enerzijds en een theoretische inleiding bij de Eerste Wereldoorlog anderzijds. De deelonderwerpen waar de groepjes zich mee bezig kunnen houden zijn bijvoorbeeld 'Hoe een moordaanslag kan leiden tot een massaslachting', 'De oorlog op zee', 'Brieven, dagboeken, gedichten en andere egodocumenten van soldaten', 'Vrouwen aan het thuisfront', 'Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog' en 'De Verenigde Staten en de overwinning'. Nadat de groepjes in de tweede week hebben geoefend met het analyseren van bronnen, kiezen de leerlingen één van de deelonderwerpen en beginnen zij met het onderzoek naar toepasselijke bronnen en de historische periode. In week drie leveren zij een exposé in waarin het gekozen thema wordt voorzien van een korte context (tijd en plaats), alsook een voorlopige hoofdvraag en deelvragen, literatuur (het gebruik van boeken is verplicht; als aanvulling worden ook gezaghebbende websites goedgekeurd) en een voorlopig stappenplan. Aan de hand van dit exposé vindt in de vierde week een verdere afbakening van het gekozen onderwerp plaats, worden hiervoor relevante bronnen geselecteerd en systematisch geanalyseerd. Aan het einde van deze week wordt een nieuw exposé ingeleverd waarin de voortgang ten opzichte van het vorige exposé wordt aangegeven. Daarna wordt in week vijf gewerkt aan het begeleidend verslag (met een indeling op basis van hoofd- en deelvragen en de onderzochte bronnen). Dit verslag wordt in week zes ingeleverd en dan wordt begonnen met de voorbereiding en inrichting van de expositie, die in week zeven wordt geopend.

De tentoonstelling is door de klas voorbereid aan de hand van een draaiboek voor tentoonstellingen, inclusief onder meer story, vlekken-

plan, tekstplan en rolverdeling. Het systematisch inrichten van een historische tentoonstelling wordt door ons gezien als een bijzondere vaardigheid en vormt een belangrijk onderdeel van de opdracht.

Waarom?

De Eerste Wereldoorlog spreekt na bijna honderd jaar nog altijd sterk tot de verbeelding, niet in de laatste plaats door de enorme hoeveelheid verschillende primaire bronnen die is overgebleven. Ook is een groot aantal boeken verschenen dat de oorlog steeds weer vanuit verschillende invalshoeken belicht. In deze opdracht gaan leerlingen zelf aan de slag met dit bronmateriaal. Daardoor komen zij veel te weten over deze belangrijke periode in de geschiedenis, maar leren zij ook zelf kritisch en systematisch met historisch bronmateriaal om te gaan. Met de afsluitende expositie wordt door de leerlingen nogmaals op dit onderzoek gereflecteerd doordat ze de bevindingen op een toegankelijke manier moeten presenteren, en met deze presentatie wordt ook voor andere leerlingen en bezoekers een toegang tot dit historische bronmateriaal en deze belangrijke periode mogelijk gemaakt.

Wat levert het op?

De expositie en de begeleidende papers waren van grote kwaliteit. Het succes werd bepaald door een duidelijke omschrijving van de opdracht en het einddoel ervan. De twee tussentijdse exposés

hielden de leerlingen betrokken bij de uitvoering van de opdracht. Het feit dat de verantwoordelijkheid voor een geslaagde expositie zo veel mogelijk bij de leerlingen werd gelegd, zorgde voor een groot enthousiasme en een enorme inzet. Na een feestelijke opening hebben de leerlingen zelf de schoolleiding, docenten, leerlingen uit andere klassen en geïnteresseerden door de tentoonstelling geleid. Een lang lint van zelfgemaakte, rode poppy's diende daarbij als richtsnoer. Door middel van audiovisuele, maar zeker ook traditionele manieren van presenteren, zoals kleurrijk ingerichte krijtborden, zwarte panelen met kunstzinnig gepresenteerde foto's, brieven en andere indrukwekkende bronnen, hebben de leerlingen in de schoolmediatheek een zichtbaar interessante rondgang door de verschillende onderdelen van en perspectieven op de Eerste Wereldoorlog en de toenmalige maatschappij neergezet. ■

Op de website van Kleio vindt u downloads bij dit artikel:

- Schriftelijke opdracht voor de leerlingen.
- PowerPoint-presentatie met het draaiboek voor de tentoonstelling.

www.vgnkleio.nl/kleio

